

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Edistääkö hallituksen esitysluonnos nykyistä paremmin potilaan sekä sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen asiakkaan oikeuksien ja oikeusturvan toteutumista?**

-

- 2. Onko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa pääasiassa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän järjestämänä? (2 ja 3 §)**

-

- 3. Onko potilasasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa erikseen**

- a. valtion mielisairaaloissa**
- b. Puolustusvoimien terveydenhuollossa**
- c. Vankiterveydenhuollossa**
- d. Työterveyslaitoksessa? (4 §)**

-

- 4. Ovatko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riittävyyttä ja vastuuhenkilön nimeämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia? (2 § 4 momentti, 4 § 4 momentti)**

-

- 5. Turvaako esitys riittävästi potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riippumattomuuden ja puolueettomuuden? (2 § 3 momentti, 4 § 3 momentti, 5 §)**

-

6. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön kelpoisuutta koskeva säännös tarkoituksenmukainen? (6 §)

-

7. Onko esityksessä huomioitu asianmukaisesti asiakkaiden kielelliset oikeudet? (7 §)

-

8. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön tehtävät määritelty tarkoituksenmukaisesti? (8 §)

-

9. Ovatko rekisterinpitoa ja henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset asianmukaiset ja tarkoituksenmukaiset? (9 – 12 §)

-

10. Ovatko potilasasiavastaava ja sosiaaliasiavastaava –nimikkeet sopivat potilasasiamiesten ja sosiaaliasiamiesten uusiksi nimikkeiksi?

-

11. Vapaamuotoiset huomiot

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry

- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

PL 145, 00251 Helsinki 25

(<https://www.sosiaalioikeus.fi>)

Helsingissä 25.07.2022

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Taustatekijöistä

Tehtävät perustettiin potilaiden/asiakkaiden ohjaamista

ja neuvontaa varten mm. itsemääräämisoikeuden ja tasavertaisen kohtelun edistämiseksi. Tehtävät ovat samantyyppisiä ja ne määritellään erikseen potilaslaissa ja sosiaalihuollon asiakaslaissa. Palvelu kohdistuu toisistaan poikkeaviin organisaatioihin: sosiaalihuollossa annetaan kirjallinen hallintopäätös, terveydenhuollossa ei. Potilasasiamiehet ovat toimineet vuodesta 1992 ja sosiaaliasiamiehet vuodesta 2001.

Asiamiehet ovat organisoituneet eri tavoin: terveydenhuollossa omasta organisaatiosta voidaan nimetä tehtävään ja yksityissektorilla tämä voi tarkoittaa, että pienilläkin yksiköillä on oma potilasasiamies.

Sosiaalihuollossa tehtävää on hoidettu osaamiskeskusten kautta useimmiten ja palveltu useampaa kuntaa yhden työntekijän toimesta.

Asiamiesten koulutustausta on terveydenhuollossa moninainen, sosiaalihuollossa kelpoisuus tehtävään on määritelty ylempiä korkeakoulututkinnoksi, käytännössä sosiaalityöntekijän tutkinnoksi.

Suomen sosiaali oikeudellisen seuran kannanotot lakiesitykseen

Yleistä: Vuoden 2023 alussa tulee voimaan soteuudistus. Suuri osa palveluista siirtyy hyvinvointialueille. On tullut tarpeelliseksi sisällyttää asiamiesten toiminta samaan lakiin.

1. Riippumattomuus Riippumattomuuden takaaminen ja laadukkaiden palvelujen tarjoaminen on toiminnan kivijalka. Tämä tuodaan esityksessä varsin selkeästi esiin ja kannatamme esitystä tältä osin.
2. Koulutustausta Asiamiehen koulutustausta edistää palvelun laatua. Ehdotettu toimeen soveltuva ylempi korkeakoulututkinto on kannatettava paitsi sosiaalihuollossa myös terveydenhuollossa. Terveydenhuollossa tällaista koulutusvaatimusta ei tähän asti ole ollut. Kannatamme esitystä.
3. Yksityissektorin rooli? Esityksestä ei selviä, miten yksityissektori huolehtii asiamiestarpeistaan. Hankkiiko se palvelun julkiselta sektorilta vai hoidetaanko asia muulla tavoin? Ehdotamme yksityissektorin osalta esityksen täydentämistä/selventämistä.

4. Omavalvonta? Esityksessä painotetaan omavalvontaa palvelujen laadun takaajana. Onko omavalvonta tehokas tapa ylläpitää laatua? Omavalvonnassa on erityisesti vanhusten hoidon kohdalla havaittu puutteita. Ehdotamme tältäkin osin täydennystä/selvennystä. Miten toteutettuna omavalvonta takaa laatua?

5. Dokumentointi ja tilastointi Dokumentointi ja tilastointi kertovat yksikön toiminnasta keskeisiä asioita ja antavat vertailukelpoista tietoa toiminnasta. Valtakunnallinen yhtenäinen toimintamalli dokumentointiin ja tilastointiin on tarpeen ja kannattamme esitystä. Myös esityksen ehdotus siitä, että potilasasiamiehet muiden asiamiesten ohella raportoivat toiminnastaan on kannatettava. Sosiaaliasiamiehet ovat tähän asti raportoineet kuntaan. Olisi hyvä selventää esitystä sillä, miten raportointi hoidetaan sitten, kun palvelun hoitaa hyvinvointialue.

6. Muistutusmenettely Ehdotettu muistutusmenettely on paikallaan. Sen vaikutus kokonaisuuteen jää kuitenkin vähäiseksi, jos muistutus ei sisällä minkäänlaisia sanktioita. Joskus pelkkä pahoittelu ei riitä. Ehdotamme sanktioiden liittämistä muistutukseen.

7. Uudet nimikkeet jäykkiä Ehdotetussa uudistuksessa sukupuolineutraalisuus on edellyttänyt miesnimikkeestä irtautumista. Kuitenkin asiamiesten ehdotetut

tehtävänimikkeet (potilasasiavastaava/sosiaaliasiavastaava) tuntuvat jäykiltä ja hankalilta ottaa käyttöön. Voisiko näitä nimikkeitä vielä pohtia?

8. Varhaiskasvatus Varhaiskasvatukseen liitettävää toimintaa tulee tarkastella erikseen ja tarkentaa sitä.

9. Asiamies/vastaava-toiminta isoissa yksiköissä Asiamiestoiminta isoissa terveydenhuollon yksityisissä organisaatioissa tulisi esityksessä määritellä erikseen (mm. Mehiläinen, Pihlajalinna, Aava, Terveystalo) (Vrt edellä yksityistä palveluntuottajista esittämämme). Samoin eräissä valtiollisissa toiminnoissa kuten puolustusvoimat, vankeinhoito tulisi olla omat erityissäännöksensä.

10. Resurssien riittävyys Resurssien riittävyys on toiminnan kannalta keskeinen kysymys. Mikä on siirtyvä henkilöstömäärä kullakin hyvinvointialueella? Siirtyykö yksityissektorilta henkilöstöä? Näitä kysymyksiä tulisi pohtia esityksessä.

11. Hyvinvointialueet Palvelun tarjoaminen hyvinvointialueen toimesta on hyvä ja kannatettava muutos, koska suuri asiakasmäärä lisää asiamiesten kokemusta ja osaamista. Nykyisin saattaa olla, että pienissä yksiköissä tapauksia on vain muutama tai ei ollenkaan tapauksia vuositarkastelussa.

Samoin hyvinvointialueella työskentelevä "esimies" edistää laadukasta palvelua. Molemmille ryhmille (terveys/sosiaali) tarvittaneen oma esihenkilö

12. Neuvonta/toimintavaltuudet Asiamiesten tehtävänä on mm. neuvoa ja auttaa muistutuksen teossa. Tämä määrittää perustehtävän varsin kapeaksi. Mielen terveyspotilaat, vanhukset, monet nuoret tarvitsevat tarkempaa paneutumista asioihinsa. Kuulluksi tuleminen/kokemus siitä kohentaa palvelun laatua. Olisiko mahdollista ottaa tämä puoli esityksessä huomioon ja laajentaa asiamiesten tehtäväkuvaa ja antaa heille lisää valtuuksia? Digitaaliset palvelut eivät yksin vastaa tähän tarpeeseen

Kunnioittavasti

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry

- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

Hallitus

Yrjö Mattila Eila Sundman Marjatta Kaurala Tuula Sillanpää Jari J. Marjanen

Puheenjohtaja varapuheenjohtaja II varapuheenjohtaja sihteeri rahastonhoitaja

Seuramme yhteyshenkilö näissä asioissa on lausunnon laatinut seuran varapuheenjohtaja Eila Sundman, sähköposti eila.sundman@gmail.com

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry

- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

PL 145, 00251 Helsinki 25

(<https://www.sosiaalioikeus.fi>)

Helsingissä 25.07.2022

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Taustatekijöistä

Tehtävät perustettiin potilaiden/asiakkaiden ohjaamista

ja neuvontaa varten mm. itsemääräämisoikeuden ja tasavertaisen kohtelun edistämiseksi. Tehtävät ovat samantyyppisiä ja ne määritellään erikseen potilaslaissa ja sosiaalihuollon asiakaslaissa. Palvelu kohdistuu toisistaan poikkeaviin organisaatioihin: sosiaalihuollossa annetaan kirjallinen hallintopäätös, terveydenhuollossa ei. Potilasasiamiehet ovat toimineet vuodesta 1992 ja sosiaaliasiamiehet vuodesta 2001.

Asiamiehet ovat organisoituneet eri tavoin: terveydenhuollossa omasta organisaatiosta voidaan nimetä tehtävään ja yksityissektorilla tämä voi tarkoittaa, että pienilläkin yksiköillä on oma potilasasiamies.

Sosiaalihuollossa tehtävää on hoidettu osaamiskeskusten kautta useimmiten ja palveltu useampaa kuntaa yhden työntekijän toimesta.

Asiamiesten koulutustausta on terveydenhuollossa moninainen, sosiaalihuollossa kelpoisuus tehtävään on määritelty ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi, käytännössä sosiaalityöntekijän tutkinnoksi.

Suomen sosiaaioikeudellisen seuran kannanotot lakiesitykseen

Yleistä: Vuoden 2023 alussa tulee voimaan soteuudistus. Suuri osa palveluista siirtyy hyvinvointialueille. On tullut tarpeelliseksi sisällyttää asiamiesten toiminta samaan lakiin.

1. Riippumattomuus Riippumattomuuden takaaminen ja laadukkaiden palvelujen tarjoaminen on toiminnan kivijalka. Tämä tuodaan esityksessä varsin selkeästi esiin ja kannatamme esitystä tältä osin.
2. Koulutustausta Asiamiehen koulutustausta edistää palvelun laatua. Ehdotettu toimeen soveltuva ylempi korkeakoulututkinto on kannatettava paitsi sosiaalihuollossa myös terveydenhuollossa. Terveydenhuollossa tällaista koulutusvaatimusta ei tähän asti ole ollut. Kannatamme esitystä.
3. Yksityissektorin rooli? Esityksestä ei selviä, miten yksityissektori huolehtii asiamiestarpeistaan. Hankkiiko se palvelun julkiselta sektorilta vai hoidetaanko asia muulla tavoin? Ehdotamme yksityissektorin osalta esityksen täydentämistä/selventämistä.
4. Omavalvonta? Esityksessä painotetaan omavalvontaa palvelujen laadun takaajana. Onko omavalvonta tehokas tapa ylläpitää laatua? Omavalvonnassa on erityisesti vanhusten hoidon kohdalla havaittu puutteita. Ehdotamme tältäkin osin täydennystä/selvennystä. Miten toteutettuna omavalvonta takaa laatua?
5. Dokumentointi ja tilastointi Dokumentointi ja tilastointi kertovat yksikön toiminnasta keskeisiä asioita ja antavat vertailukelpoista tietoa toiminnasta. Valtakunnallinen yhtenäinen toimintamalli dokumentointiin ja tilastointiin on tarpeen ja kannatamme esitystä. Myös esityksen ehdotus siitä, että potilasasiamiehet muiden asiamiesten ohella raportoivat toiminnastaan on kannatettava. Sosiaaliasiamiehet ovat tähän asti raportoineet kuntaan. Olisi hyvä selventää esitystä sillä, miten raportointi hoidetaan sitten, kun palvelun hoitaa hyvinvointialue.
6. Muistutusmenettely Ehdotettu muistutusmenettely on paikallaan. Sen vaikutus kokonaisuuteen jää kuitenkin vähäiseksi, jos muistutus ei sisällä minkäänlaisia sanktioita. Joskus pelkkä pahoittelu ei riitä. Ehdotamme sanktioiden liittämistä muistutukseen.
7. Uudet nimikkeet jäykkiä Ehdotetussa uudistuksessa sukupuolineutraalisuus on edellyttänyt miesnimikkeestä irtautumista. Kuitenkin asiamiesten ehdotetut

tehtävänimikkeet (potilasasiavastaava/sosiaaliasiavastaava) tuntuvat jäykiltä ja hankalilta ottaa käyttöön. Voisiko näitä nimikkeitä vielä pohtia?

8. Varhaiskasvatus Varhaiskasvatukseen liitettävää toimintaa tulee tarkastella erikseen ja tarkentaa sitä.

9. Asiamies/vastaava-toiminta isoissa yksiköissä Asiamiestoiminta isoissa terveydenhuollon yksityisissä organisaatioissa tulisi esityksessä määritellä erikseen (mm. Mehiläinen, Pihlajalinna, Aava, Terveystalo) (Vrt edellä yksityistä palveluntuottajista esittämämme). Samoin eräissä valtiollisissa toiminnoissa kuten puolustusvoimat, vankeinhoito tulisi olla omat erityisääännöksensä.

10. Resurssien riittävyys Resurssien riittävyys on toiminnan kannalta keskeinen kysymys. Mikä on siirtyvä henkilöstömäärä kullakin hyvinvointialueella? Siirtyykö yksityissektorilta henkilöstöä? Näitä kysymyksiä tulisi pohtia esityksessä.

11. Hyvinvointialueet Palvelun tarjoaminen hyvinvointialueen toimesta on hyvä ja kannatettava muutos, koska suuri asiakasmäärä lisää asiamiesten kokemusta ja osaamista. Nykyisin saattaa olla, että pienissä yksiköissä tapauksia on vain muutama tai ei ollenkaan tapauksia vuositarkastelussa. Samoin hyvinvointialueella työskentelevä "esimies" edistää laadukasta palvelua. Molemmille ryhmille (terveys/sosiaali) tarvittaneen oma esihenkilö

12. Neuvonta/toimintavaltuudet Asiamiesten tehtävänä on mm. neuvoa ja auttaa muistutuksen teossa. Tämä määrittää perustehtävän varsin kapeaksi. Mielenterveyspotilaat, vanhukset, monet nuoret tarvitsevat tarkempaa paneutumista asioihinsa. Kuulluksi tuleminen/kokemus siitä kohentaa palvelun laatua. Olisiko mahdollista ottaa tämä puoli esityksessä huomioon ja laajentaa asiamiesten tehtäväkuvaa ja antaa heille lisää valtuuksia? Digitaaliset palvelut eivät yksin vastaa tähän tarpeeseen

Kunnioittavasti

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry

- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

Hallitus

Yrjö Mattila Eila Sundman Marjatta Kaurala Tuula Sillanpää Jari J. Marjanen

Puheenjohtaja varapuheenjohtaja II varapuheenjohtaja sihteeri rahastonhoitaja

Seuramme yhteyshenkilö näissä asioissa on lausunnon laatinut seuran varapuheenjohtaja Eila Sundman, sähköposti eila.sundman@gmail.com

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry

- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

PL 145, 00251 Helsinki 25

(<https://www.sosiaalioikeus.fi>)

Helsingissä 25.07.2022

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Taustatekijöistä

Tehtävät perustettiin potilaiden/asiakkaiden ohjaamista

ja neuvontaa varten mm. itsemääräämisoikeuden ja tasavertaisen kohtelun edistämiseksi. Tehtävät ovat samantyyppisiä ja ne määritellään erikseen potilaslaissa ja sosiaalihuollon asiakaslaissa. Palvelu kohdistuu toisistaan poikkeaviin organisaatioihin: sosiaalihuollossa annetaan kirjallinen hallintopäätös, terveydenhuollossa ei. Potilasasiamiehet ovat toimineet vuodesta 1992 ja sosiaaliasiamiehet vuodesta 2001.

Asiamiehet ovat organisoituneet eri tavoin: terveydenhuollossa omasta organisaatiosta voidaan nimetä tehtävään ja yksityissektorilla tämä voi tarkoittaa, että pienilläkin yksiköillä on oma potilasasiamies.

Sosiaalihuollossa tehtävää on hoidettu osaamiskeskusten kautta useimmiten ja palveltu useampaa kuntaa yhden työntekijän toimesta.

Asiamiesten koulutustausta on terveydenhuollossa moninainen, sosiaalihuollossa kelpoisuus tehtävään on määritelty ylempi korkeakoulututkinnoksi, käytännössä sosiaalityöntekijän tutkinnoksi.

Suomen sosiaali oikeudellisen seuran kannanotot lakiesitykseen

Yleistä: Vuoden 2023 alussa tulee voimaan soteuudistus. Suuri osa palveluista siirtyy hyvinvointialueille. On tullut tarpeelliseksi sisällyttää asiamiesten toiminta samaan lakiin.

1. Riippumattomuus Riippumattomuuden takaaminen ja laadukkaiden palvelujen tarjoaminen on toiminnan kivijalka. Tämä tuodaan esityksessä varsin selkeästi esiin ja kannatamme esitystä tältä osin.

2. Koulutustausta Asiamiehen koulutustausta edistää palvelun laatua. Ehdotettu toimeen soveltuva ylempi korkeakoulututkinto on kannatettava paitsi sosiaalihuollossa myös terveydenhuollossa. Terveydenhuollossa tällaista koulutusvaatimusta ei tähän asti ole ollut. Kannatamme esitystä.

3. Yksityissektorin rooli? Esityksestä ei selviä, miten yksityissektori huolehtii asiamiestarpeistaan. Hankkiiko se palvelun julkiselta sektorilta vai hoidetaanko asia muulla tavoin? Ehdotamme yksityissektorin osalta esityksen täydentämistä/selventämistä.

4. Oma valvonta? Esityksessä painotetaan oma valvontaa palvelujen laadun takaajana. Onko oma valvonta tehokas tapa ylläpitää laatua? Oma valvonnassa on erityisesti vanhusten hoidon

kohdalla havaittu puutteita. Ehdotamme tältäkin osin täydennystä/selvennystä. Miten toteutettuna omavalvonta takaa laatua?

5. Dokumentointi ja tilastointi Dokumentointi ja tilastointi kertovat yksikön toiminnasta keskeisiä asioita ja antavat vertailukelpoista tietoa toiminnasta. Valtakunnallinen yhtenäinen toimintamalli dokumentointiin ja tilastointiin on tarpeen ja kannatamme esitystä. Myös esityksen ehdotus siitä, että potilasasiamiehet muiden asiamiesten ohella raportoivat toiminnastaan on kannatettava. Sosiaaliasiamiehet ovat tähän asti raportoineet kuntaan. Olisi hyvä selventää esitystä sillä, miten raportointi hoidetaan sitten, kun palvelun hoitaa hyvinvointialue.

6. Muistutusmenettely Ehdotettu muistutusmenettely on paikallaan. Sen vaikutus kokonaisuuteen jää kuitenkin vähäiseksi, jos muistutus ei sisällä minkäänlaisia sanktioita. Joskus pelkkä pahoittelu ei riitä. Ehdotamme sanktioiden liittämistä muistutukseen.

7. Uudet nimikkeet jäykkiä Ehdotetussa uudistuksessa sukupuolineutraalisuus on edellyttänyt miesnimikkeestä irtautumista. Kuitenkin asiamiesten ehdotetut

tehtävänimikkeet (potilasasiavastaava/sosiaaliasiavastaava) tuntuvat jäykiltä ja hankalilta ottaa käyttöön. Voisiko näitä nimikkeitä vielä pohtia?

8. Varhaiskasvatus Varhaiskasvatukseen liitettävää toimintaa tulee tarkastella erikseen ja tarkentaa sitä.

9. Asiamies/vastaava-toiminta isoissa yksiköissä Asiamiestoiminta isoissa terveydenhuollon yksityisissä organisaatioissa tulisi esityksessä määritellä erikseen (mm. Mehiläinen, Pihlajalinna, Aava, Terveystalo) (Vrt edellä yksityistä palveluntuottajista esittämämme). Samoin eräissä valtiollisissa toiminnoissa kuten puolustusvoimat, vankeinhoito tulisi olla omat erityissäännöksensä.

10. Resurssien riittävyys Resurssien riittävyys on toiminnan kannalta keskeinen kysymys. Mikä on siirtyvä henkilöstömäärä kullakin hyvinvointialueella? Siirtyykö yksityissektorilta henkilöstöä? Näitä kysymyksiä tulisi pohtia esityksessä.

11. Hyvinvointialueet Palvelun tarjoaminen hyvinvointialueen toimesta on hyvä ja kannatettava muutos, koska suuri asiakasmäärä lisää asiamiesten kokemusta ja osaamista. Nykyisin saattaa olla, että pienissä yksiköissä tapauksia on vain muutama tai ei ollenkaan tapauksia vuositarkastelussa. Samoin hyvinvointialueella työskentelevä "esimies" edistää laadukasta palvelua. Molemmille ryhmille (terveys/sosiaali) tarvittaneen oma esihenkilö

12. Neuvonta/toimintavaltuudet Asiamiesten tehtävänä on mm. neuvoa ja auttaa muistutuksen teossa. Tämä määrittää perustehtävän varsin kapeaksi. Mielenveyspotilaat, vanhukset, monet nuoret tarvitsevat tarkempaa paneutumista asioihinsa. Kuulluksi tuleminen/kokemus siitä kohentaa palvelun laatua. Olisiko mahdollista ottaa tämä puoli esityksessä huomioon ja laajentaa asiamiesten tehtäväkuvaa ja antaa heille lisää valtuuksia? Digitaaliset palvelut eivät yksin vastaa tähän tarpeeseen

Kunnioittavasti

Suomen sosiaaioikeudellinen seura ry

- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

Hallitus

Yrjö Mattila Eila Sundman Marjatta Kaurala Tuula Sillanpää Jari J. Marjanen

Puheenjohtaja varapuheenjohtaja II varapuheenjohtaja sihteeri rahastonhoitaja

Seuramme yhteyshenkilö näissä asioissa on lausunnon laatinut seuran varapuheenjohtaja Eila Sundman, sähköposti eila.sundman@gmail.com

Suomen sosiaali oikeudellinen seura ry
- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

PL 145, 00251 Helsinki 25

(<https://www.sosiaali oikeus.fi>)

Helsingissä 25.07.2022

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Taustatekijöistä

Tehtävät perustettiin potilaiden/asiakkaiden ohjaamista

ja neuvontaa varten mm. itsemääräämisoikeuden ja tasavertaisen kohtelun edistämiseksi. Tehtävät ovat samantyyppisiä ja ne määritellään erikseen potilaslaissa ja sosiaali huollon asiakaslaissa. Palvelu kohdistuu toisistaan poikkeaviin organisaatioihin: sosiaali huollossa annetaan kirjallinen hallintopäätös, terveydenhuollossa ei. Potilasasiamiehet ovat toimineet vuodesta 1992 ja sosiaaliasiamiehet vuodesta 2001.

Asiamiehet ovat organisoituneet eri tavoin: terveydenhuollossa omasta organisaatiosta voidaan nimetä tehtävään ja yksityissektorilla tämä voi tarkoittaa, että pienilläkin yksiköillä on oma potilasasiamies.

Sosiaali huollossa tehtävää on hoidettu osaamiskeskusten kautta useimmiten ja palveltu useampaa kuntaa yhden työntekijän toimesta.

Asiameisten koulutustausta on terveydenhuollossa moninainen, sosiaalihuollossa kelpoisuus tehtävään on määritelty ylempi korkeakoulututkinnoksi, käytännössä sosiaalityöntekijän tutkinnoksi.

Suomen sosiaali- ja oikeudellisen seuran kannanotot lakiesitykseen

Yleistä: Vuoden 2023 alussa tulee voimaan soteuudistus. Suuri osa palveluista siirtyy hyvinvointialueille. On tullut tarpeelliseksi sisällyttää asiameisten toiminta samaan lakiin.

1. Riippumattomuus Riippumattomuuden takaaminen ja laadukkaiden palvelujen tarjoaminen on toiminnan kivijalka. Tämä tuodaan esityksessä varsin selkeästi esiin ja kannatamme esitystä tältä osin.
2. Koulutustausta Asiamehen koulutustausta edistää palvelun laatua. Ehdotettu toimeen soveltuva ylempi korkeakoulututkinto on kannatettava paitsi sosiaalihuollossa myös terveydenhuollossa. Terveydenhuollossa tällaista koulutusvaatimusta ei tähän asti ole ollut. Kannatamme esitystä.
3. Yksityissektorin rooli? Esityksestä ei selviä, miten yksityissektori huolehtii asiameistarpeistaan. Hankkiiko se palvelun julkiselta sektorilta vai hoidetaanko asia muulla tavoin? Ehdotamme yksityissektorin osalta esityksen täydentämistä/selventämistä.
4. Omavalvonta? Esityksessä painotetaan omavalvontaa palvelujen laadun takaajana. Onko omavalvonta tehokas tapa ylläpitää laatua? Omavalvonnassa on erityisesti vanhusten hoidon kohdalla havaittu puutteita. Ehdotamme tältäkin osin täydennystä/selvennystä. Miten toteutettuna omavalvonta takaa laatua?
5. Dokumentointi ja tilastointi Dokumentointi ja tilastointi kertovat yksikön toiminnasta keskeisiä asioita ja antavat vertailukelpoista tietoa toiminnasta. Valtakunnallinen yhtenäinen toimintamalli dokumentointiin ja tilastointiin on tarpeen ja kannatamme esitystä. Myös esityksen ehdotus siitä, että potilasasiemiehet muiden asiameisten ohella raportoivat toiminnastaan on kannatettava. Sosiaaliasiemiehet ovat tähän asti raportoineet kuntaan. Olisi hyvä selventää esitystä sillä, miten raportointi hoidetaan sitten, kun palvelun hoitaa hyvinvointialue.

6. Muistutusmenettely Ehdotettu muistutusmenettely on paikallaan. Sen vaikutus kokonaisuuteen jää kuitenkin vähäiseksi, jos muistutus ei sisällä minkäänlaisia sanktioita. Joskus pelkkä pahoittelu ei riitä. Ehdotamme sanktioiden liittämistä muistutukseen.

7. Uudet nimikkeet jäykkiä Ehdotetussa uudistuksessa sukupuolineutraalisuus on edellyttänyt miesnimikkeestä irtautumista. Kuitenkin asiamiesten ehdotetut

tehtävänimikkeet (potilasasiavastaava/sosiaaliasiavastaava) tuntuvat jäykiltä ja hankalilta ottaa käyttöön. Voisiko näitä nimikkeitä vielä pohtia?

8. Varhaiskasvatus Varhaiskasvatukseen liitettävää toimintaa tulee tarkastella erikseen ja tarkentaa sitä.

9. Asiamies/vastaava-toiminta isoissa yksiköissä Asiamiestoiminta isoissa terveydenhuollon yksityisissä organisaatioissa tulisi esityksessä määritellä erikseen (mm. Mehiläinen, Pihlajalinna, Aava, Terveystalo) (Vrt edellä yksityistä palveluntuottajista esittämämme). Samoin eräissä valtiollisissa toiminnoissa kuten puolustusvoimat, vankeinhoito tulisi olla omat erityissäännöksensä.

10. Resurssien riittävyys Resurssien riittävyys on toiminnan kannalta keskeinen kysymys. Mikä on siirtyvä henkilöstömäärä kullakin hyvinvointialueella? Siirtyykö yksityissektorilta henkilöstöä? Näitä kysymyksiä tulisi pohtia esityksessä.

11. Hyvinvointialueet Palvelun tarjoaminen hyvinvointialueen toimesta on hyvä ja kannatettava muutos, koska suuri asiakasmäärä lisää asiamiesten kokemusta ja osaamista. Nykyisin saattaa olla, että pienissä yksiköissä tapauksia on vain muutama tai ei ollenkaan tapauksia vuositarkastelussa. Samoin hyvinvointialueella työskentelevä "esimies" edistää laadukasta palvelua. Molemmille ryhmille (terveys/sosiaali) tarvittaneen oma esihenkilö

12. Neuvonta/toimintavaltuudet Asiamiesten tehtävänä on mm. neuvoa ja auttaa muistutuksen teossa. Tämä määrittää perustehtävän varsin kapeaksi. Mielenterveyspotilaat, vanhukset, monet nuoret tarvitsevat tarkempaa paneutumista asioihinsa. Kuulluksi tuleminen/kokemus siitä kohentaa palvelun laatua. Olisiko mahdollista ottaa tämä puoli esityksessä huomioon ja laajentaa asiamiesten tehtäväkuvaa ja antaa heille lisää valtuuksia? Digitaaliset palvelut eivät yksin vastaa tähän tarpeeseen

Kunnioitavasti

Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry

- Socialrättsliga sällskapet i Finland rf

Hallitus

Yrjö Mattila Eila Sundman Marjatta Kaurala Tuula Sillanpää Jari J. Marjanen

Puheenjohtaja varapuheenjohtaja II varapuheenjohtaja sihteeri rahastonhoitaja

Seuramme yhteyshenkilö näissä asioissa on lausunnon laatinut seuran varapuheenjohtaja Eila Sundman, sähköposti eila.sundman@gmail.com

Mattila Yrjö
Suomen sosiaalioikeudellinen seura ry